

“...Vi står med den første generation, der vokser op med smart teknologi i sandkassen, skolen og soveværelset. Det er nyt og på mange måder et eksperiment, og vil kender endnu ikke konsekvenserne af den udvikling.”

Teknologiens Testpiloter er én af den slags bøger, man bliver foruroliget af at læse. Den er hårrejsende og inspirerende på én og samme tid. Det er derfor, den skal læses. Især af de af os, der har børn, arbejder med børn eller med børns uddannelse, men i høj grad også af voksne, der selv lever i en digital tidsalder. Bogen er ikke – hvad man kunne frygte – en holdningspræget dommedagsprofeti, men derimod en velunderbygget fremstilling af, hvordan digital teknologi påvirker børn og unge – “smartgenerationen”, som den kaldes i bogen. Den beskæftiger sig med, hvad vores børn skal kunne i fremtiden, hvis de skal klare sig og beskriver, hvordan digital teknologi kan give muligheder, men at den også indeholder reelle faldgruber, som vi lige nu er ved at bevæge os ud i, hvis vi ikke ændrer vores måde at anskue børn og teknologi på og gør os umage med deres digitale dannelse.

Videnskabsjournalist Camilla Mehlsen er mere end kvalificeret til at skrive en sådan bog og giver os et fremragende overblik over aktuel forskning i børns og unges liv med digitale medier. Bogen indeholder konkrete tal og erfaringer fra vigtige undersøgelser, som alle på området bør kende til. Selv kalder hun sig “kritisk teknologioptimist” – en titel, jeg selv kan spejle mig i.

Bogen er baseret på forskning i uddannelse, læring og teknologi og rammer i mine øjne plet med den svære balance mellem forskningsmæssig tyngde og formidling, der fænger. Den er veldokumenteret, velstruktureret og ikke mindst skrevet på en levende måde, så eksemplerne springer af siderne, og man får en fornemmelse af selv at være med forfatteren rundt på diverse konferencer, på besøg i virksomheder og hos forskere. Jeg læste den fra ende til anden på få dage på togturen til og fra arbejde.

Personligt har jeg læst en del litteratur om, hvad internettets fremkomst, brugen af sociale medier og digital teknologi betyder for vores udvikling og trivsel, men det har været engelsksproget litteratur og forskningen bag har været international. Egentligt synes jeg, jeg allerede er pinligt bevidst om de potentielt skadelige effekter, der allerede viser nu sig ved vores brug af den nye teknologi, når vi ikke bruger den med omtanke. Alligevel har det at læse denne forskningsbaserede debatbog på dansk og med ekspertudtalelser og forskning, der er direkte relevant for dine og mine børn, givet en helt anden akut opmærksomhed på mine børns fremtid og på, hvordan de – og jeg selv – bruger teknologi. Herunder kommer et lille udpluk af interessante pointer, som forhåbentligt giver lyst til videre læsning.

Vågn op, Danmark.

Danske børn og unge er verdens måske mest digitale generation. Det virker måske umiddelbart som noget, der skal fejres, men hvad betyder det egentligt?

Camilla Mehlsen fremdrager en lang række eksempler og tal, der understreger, at digitale medier og teknologi er en kæmpemæssig del af vores børns hverdag, og at det ikke er ubetinget godt. Som eksempel kan nævnes at:

- Danske forældre er, sammenlignet med forældre i andre vestlige lande, i højere grad tilbøjelige til at give børn og unge ubegrænset tilgang til en række forskellige digitale medier.
- Danske forældre er blandt de mindst bekymrede forældre i Europa, når det gælder vores børns brug af teknologi.

- Skolebørn i Danmark er blandt de børn, der sidder længst foran computeren i fritiden.
- Samtidig er danske skolebørn blandt de børn og unge, der tilbringer mindst tid sammen med kammerater efter skoletid i Europa.
- Unge i Danmark har Europarekord i skærmtid.

I sig selv er disse tal forstemmende, og hvad bogen ikke kommer så meget ind på, men hvad vi ved i dag, er, at der er en sammenhæng mellem overforbrug og uhensigtsmæssig brug af digitale medier og især unges dårlige psykiske trivsel. Man kunne så håbe, at digitalisering af barndommen og ungdommen i hvert fald giver dem vigtige it-mæssige kompetencer, men det er der ikke noget, der tyder på, er tilfældet.

Betyder den store tilstedeværelse af digitale medier i børn og unges liv, at de bliver digitalt kompetente og lærer noget, de kan bruge til noget? Eller ødelægger den måde, vi lader vores børn omgås teknologi deres evne til at lære og til at udvikle basale og vigtige kompetencer. Efter den forskning, der er nævnt i bogen, er der al grund til at betvivle det første og bekymre sig om det sidste. Som forfatteren skriver, så er mulighederne for, at danske børn bliver digitalt kompetente til stede, men faldgruberne i lige så høj grad til stede, og ændrer vi ikke tilgang til digital teknologi, vil smartgenerationen ende med at være knap så smart, og teknologien vil gøre dem dummere og mindre kompetente.

Myten om de digitalt indfødte børn punkteres

I bogen punkterer forfatteren tre udbredte myter om børn og unge og smartteknologi. Den ene myte er antagelsen om, at vores børn og unge er "digitalt indfødte" og derfor lærer at mestre teknologi hurtigere og bedre end tidligere generationer. Myten går også ud på, at børn og unge lærer at samarbejde af de nye teknologier, og at de bliver bedre til at tænke kreativt og kritisk og multitasking. Det er der dog intet, der tyder på med hensyn til, hvordan børn lærer, bruger teknologi eller begår sig online.

At man lærer at finde og åbne en app på en iPad som 2-årig har med andre ord intet at gøre med at kunne bruge teknologi til noget konstruktivt. Forfatteren råber vagt i gevær og gør opmærksom på, at vi indtil videre helt og aldeles har overset behovet for digital dannelse, hvis børn og unge i dag skal kunne mestre det digitale liv og livet i det hele taget. Opsigtsvækkende er det, at en stor undersøgelse – internetsamfundets svar på PISA-undersøgelser – finder, at eleverne kan overraskende lidt i 8. klasse. Mange timer foran computeren eller iPads fra første færd i skolen fører ikke nødvendigvis til, at børnene lærer at løse relevante problemer, og en del andre steder i verden er man tilbageholdende med at bruge for megen teknologi i læringsprocessen, da den ofte vil forhindre essentiel læring. Det gælder paradoksalt blandt andet i teknologiens højsæde Silicon Valley.

Da jeg havde læst kapitlet om ovenstående og især bidt mærke de i svimlende beløb, man i det danske uddannelsessystem investerer i digital teknologi uden nogen form for evidens for, at den slags investeringer gør børnene dygtigere eller mere digitalt kompetente, må jeg indrømme, at jeg strøg direkte ind på skolelederens kontor på min søns skole og viste ham bogen. Jeg tænkte, det er god viden at have for enhver skoleleder; han er nu i gang med bogen...

10 vigtige evner, der ruster børn til fremtiden

I bogens anden del stille forfatteren på baggrund af udviklingspsykologi skarpt på 10 evner, der er vigtige nu og i fremtiden og som samlet set udgør den dannelse, vi skal have med os i rygsækken, "...hvis vi vil sikre, det ikke er teknologien, der kommer til at styre os, men os, der styrer teknologien," som Camilla Mehlsen formulerer det.

Hun tager udgangspunkt i de amerikanske udviklingspsykologer Roberte Michnick Golinkoff og Kathy Hirsch-Pasek, der har formuleret en nytænkning af uddannelsessystemet væk fra en test-baseret uddannelseskultur til kompetencer, der forudsiger succes i livet, og det gør de i form af 6 c'er. På baggrund af deres model har Camilla Mehlsen formuleret "6 K-modellen", som er en model over, hvad børn og unge må lære i en digital tidsalder.

Der fokuseres på evner som "unitasking", "social kontakt" og "kritisk tænkning," og i mine øjne er denne del af bogen brugbar og vigtig som en erkendelse af, at nogle af de evner og kompetencer, vi i tidligere generationer har hyldet, ikke længere er relevante, og at der er et stort behov for omtænkning af, hvad børn skal kunne og især behov for, at vi gør os klart, at teknologien kan blive en modspiller, hvis vi ikke giver børn de rigtige rammer og udstyrer dem med evner, der gør dem i stand til at skabe med dem frem for at blive passive forbrugere.

Hvad savner man i bogen?

Jeg tror, bogen ville miste sit fokus, hvis man gav sig til at fylde alt for meget ud med udviklingspsykologisk teori eller neuropsykologi. Alligevel tænkte jeg en del gange undervejs "men hvad med de neuropsykologiske mekanismer, der gør det meget nemt at blive dybt afhængig af sociale medier og meget svært at ændre vaner?". Andre gange savnede jeg mere grundige beskrivelser af, hvilke kognitive konsekvenser, brug af teknologi og digitale medier har vores evne til at arbejde fokuseret og til kreativitet og at løse komplekse problemer. Det er måske end anden bog, men der er ingen tvivl om, at vi lige nu står med et stort problem med en generation af børn og unge (og voksne!), hvoraf mange er dybt afhængige af forskellige sociale og digitale medier, og at det at ændre vaner omkring teknologi kan være langt sværere, end man skulle tro, fordi det involverer meget kraftfulde neuropsykologiske mekanismer.

Bogen er ikke en *hands-on*-manual til, hvordan man i praksis sikrer børn de 10 evner, men man står efterfølgende og mangler mere information om de konkrete digitale kompetencer, børnene med fordel kan lære. Hvilke programmer er gode at lære og hvornår. Hvordan og hvornår er det godt at begynde at lære børn at kode? Hvordan skærmer man bedst børn fra at blive afhængige af spil og sociale medier?

At feje for egen dør...

Jeg bliver motiveret til at tage stilling til mine børns digitale dannelse af at læse en bog som *Teknologiens Testpiloter*. Og som ved enhver anden dannelse ved jeg, at den eneste måde, jeg for alvor kan påvirke mine børn på er ved eksemplets magt. Derfor vil jeg også mene, at samtidig med, at vi giver os til at rydde op i myter uden hold i virkeligheden og i vores børns digitale vaner, må vi feje for vor egen dør og lægge mobilen i skuffen og selv skabe gode digitale vaner. Og det er nemmere sagt end gjort.

Mit speciale er stress, og jeg arbejder for en stor dels vedkommende digitalt, hvilket giver fantastiske muligheder, men også har sine begrænsninger og særlige udfordringer. Måske derfor har jeg en særlig interesse i teknologi, men når man arbejder med stress, bliver det også hurtigt tydeligt, at for både voksne, unge og børn kan forkert brug af teknologi være ødelæggende, og det at skabe gode digitale rammer kan være et vigtigt skridt mod at genoprette trivsel. Hvis man ikke tror, at forkert brug af teknologi er et problem i voksnes liv, så skal man blot læse lidt forskning på området, der kortlægger de tidsmæssige og kognitive "skifteomkostninger", som voksnes konstante multitasking har.

Så læs denne relevante og indbydende bog. Indholdet er vigtigt, og jeg anbefaler den på det varmeste.

Af Birgitte Sølvstein, psykolog med speciale i stress (og blogger på soelvstein.dk)

